ଜୁଗାନ୍ ଖାନ

ବନାମ

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ରାଜ୍ୟ

ଅଗଷ୍ଟ 10, 1964

(କେ. ସୁବ୍ବା ରାଓ ଏବଂ ଏସ୍. ଏମ୍. ସିକ୍ରି ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିବୃନ୍ଦ)

ଅପରାଧିକ ଆଇନ- ବିଷାକ୍ତ ଔଷଧ- ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ଅଧ୍ୟୟନ ନକରି ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ଔଷଧ -ଯଦି ଅସାବଧାନ ଏବଂ ଅବହେଳା କାର୍ଯ୍ୟ -ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତା, 1860 (45/1860) ଧାରା 304A /

ଆବେଦନକାରୀ, ଜଣେ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋମିଓପାଥି ଚିକିତ୍ସକ ଥିଲେ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରେ, ନାରୁ (ଗିନିକୃମି) ର ଚିକିତ୍ସା କରୁଥିବାର ଏକ ପ୍ରଚାରପତ୍ରରେ ପ୍ରଲୋଭିତ ହୋଇ, ଜଣେ D ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଚିକିତ୍ସାକେନ୍ଦ୍ରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଆବେଦନକାରୀ Dକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଏବଂ 24 ବୁନ୍ଦା ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ୍ ଏବଂ ଏକ ଧତୁରା ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । D ଔଷଧ ନେବା ପରେ ସେ ଅସ୍ଥିର ଏବଂ ଅସୁସ୍ଥ ଅନୁଭବ କରିବା ଆରମ୍ଭ କଲେ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତିଷେଧକ ଔଷଧ ଦିଆଯାଇଥିଲା କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କୁ ଉପଶମ ମିଳିନଥିଲା । ସେ ଦୁଇଥର ବାନ୍ତି କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ବାନ୍ତି ସଂରକ୍ଷିତ କରାଯାଇନଥିଲା ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ପଠାଯାଇନଥିଲା । ଶେଷରେ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ଶବ ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ କରୁଥିବା ଶଲ୍ୟଚିକିତ୍ସକ ସୂଚନା ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ ରାସାୟନିକ ବିଶ୍ଳେଷଣର ଫଳାଫଳ ପାଇବା ପରେ ହିଁ ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପାରିବ ଏବଂ ସେ ରାସାୟନିକ ଦ୍ରବ୍ୟ ପରୀକ୍ଷକଙ୍କୁ ପାକସ୍ଥଳୀ ସହିତ ଏହାର ଉପାଦାନ ଏବଂ ଯକୃତ, ପ୍ଲୀହା ଏବଂ କିଡନୀର ଖଣ୍ଡ ସହିତ ପଠାଇଥିଲେ । ରାସାୟନିକ ପରୀକ୍ଷକ ବିବରଣୀ କରିଥିଲେ ଯେ ଏହି ସବୁଥିରେ କୌଣସି ବିଷ ମିଳିପରିଲାନାହିଁ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଯୁକ୍ତି ଯେ ଏହା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇନାହିଁ ଯେ ଉଭୟ ନିମ୍ନଅଦାଲତ ଦ୍ୱାରା "ଧତୁରା ବିଷାକ୍ତିକରଣ ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଛି ବୋଲି ଅସ୍ୱୀକାର କରାଯାଇଥିଲା, ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ଦଣ୍ଡବିଧାନକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିଥିଲେ । ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଆବେଦନ

ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହୋଇଥିଲା :(i) ତଥ୍ୟ ଆଧାରରେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତମାନଙ୍କ ଉପସଂହାର ଯେ ଧତୁରା ବିଷ ଯୋଗୁଁ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା, ତାହାକୁ ଭୁଲ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । [16D]

(ii) ଆବେଦନକାରୀ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା-304A ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତାର ଧାରା 299, ତଥ୍ୟ ଉପରେ ଲାଗୁ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ପିଙ୍ଗଳ ସଂହିତା ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଅଭିଯୋଗରୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରାଯିବା ଉଚିତ ।[19C]

ଏପରି ଲାଗୁଛି ଯେ ଆବେଦନକାରୀ 24 ବୁନ୍ଦା ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ଧତୁରା ପତ୍ର ଦେବା ଦ୍ୱାରା କ'ଣ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବ ସେ ବିଷୟରେ ଭଲଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ ନକରି ଔଷଧଟି ପରାମର୍ଶ ଦେଇଥିଲେ । ବିଷାକ୍ତ ଔଷଧର ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ବିଷୟରେ ଅଧ୍ୟୟନ ନକରି ଔଷଧ ଲେଖିବା ଏକ ଅସାବଧାନ ଓ ଅବହେଳାପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ ।[18H]

ଜନ୍ ଓନି ଆକେରେଲ୍ ବନାମ ରାଜା A.I.R. 1943 P.C. 72, ପ୍ରସିଦ୍ଧ ।

ଅପରାଧିକ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଅପରାଧିକ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 171/1962 ।

ଅପରାଧିକ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 344/1961ରେ ଇନ୍ଦୋରସ୍ଥିତ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟଳୟର ଇନ୍ଦୋର ବିଚାରପୀଠରେ ମେ 10,1962 ମସିହାର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ଏସ୍. ମୋହନ କୁମାରମଙ୍ଗଲମ୍, ଏମ୍. କେ. ରାମମୂର୍ତ୍ତି, ଆର୍. କେ. ଗର୍ଗ, ଡି. ପି. ସିଂ ଏବଂ ଏସ୍. ସି. ଅଗ୍ରୱାଲ* ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ *ଆଇ. ଏନ୍. ଶ୍ରଫ୍* ।

ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ସିକ୍ରିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । I.P.C.ର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଏବଂ ଦଣ୍ଡାଦେଶକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟର ରାୟ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିର୍ଦ୍ଦେଶିତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅନୁମତି ଦ୍ୱାରା ଏହା ଏକ ଆବେଦନ ।

ଅଭିଯୋଗ ପକ୍ଷର ମାମଲା, ସଂକ୍ଷେପରେ, ଯାହା ଉଭୟ ଦୌରା ବିଚାରପତି ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟଳୟଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି, ତାହା ନିମ୍ନରେ ଦିଆଯାଇଛି । ଆବେଦନକାରୀ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶର ହୋମିଓପାଥି ଓ ବାୟୋ-କେମିକାଲ ବିଶେଷଜ୍ଞ ଅଧିନିୟମ (ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଅଧିନିୟମ 26/1951) ଅନୁଯାୟୀ ଜଣେ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋମିଓପାଥି ଚିକିତ୍ସକ ।

ପ୍ରାୟ 1960 ମସିହା ମେ ମାସରେ, ସେ ଅକୋଡିଆ ମଣ୍ଡିରେ ରହିବା ଏବଂ ଅଭ୍ୟାସ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଅନ୍ୟ ଜିନିଷଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ, ସେ ଏକ ପ୍ରଚାରପତ୍ରରେ ବିଜ୍ଞାପନ ଜାରି କରିଥିଲେ ଯେ, ସେ ନାରୁ (ଗିନି କୃମି)ର ଚିକିତ୍ସା କରିଥିଲେ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଲୋଭିତ ହୋଇ, ଶ୍ରୀମତୀ ଦେଓବି ପ୍ରାୟ 20ବର୍ଷ ବୟସ, ଯିଏକି ଛଅ ସପ୍ତାହ ଧରି ଗିନି କୃମି ରୋଗରେ ପୀଡ଼ିତ ଥିଲେ, ତାଙ୍କ ସହିତ ତାଙ୍କ ମାମୁଁ ଚିସାଜି (P.W. 3), ମା' ଦର୍ୟାଓବାଇ (P.W.4) ଏବଂ ମାମୁଁ ଗୁଲାବ ବାଇ (P.W.6) ମଧ୍ୟ ମେ 30, 1961ରେ ସକାଳ ପ୍ରାୟ 8ଟା ସମୟରେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଚିକିତ୍ସାକେନ୍ଦ୍ରକୁ ଯାଇଥିଲେ । ଆବେଦନକାରୀ ତାଙ୍କୁ ପରୀକ୍ଷା କରି 24 ବୁନ୍ଦା ମୂଳ ଅର୍କ ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ଓ ଗୋଟିଏ *ଧତୁରା* ପତ୍ର ଦେଇଥିଲେ । ଏହି ଔଷଧ ଖାଇବା ପରେ ସେ ଅସ୍ଥିର ଏବଂ ଅସୁସ୍ଥ ଅନୁଭବ କରିବାକୁ ଲାଗିଲେ; ତାଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରତିଷେଧକ ଔଷଧ ଦିଆଯାଇଥିଲା ତାଙ୍କୁ ଉପଶମ ମିଳିନଥିଲା । ସେ ଦୁଇଥର ବାନ୍ତି କରିଥିଲେ କିନ୍ତୁ ବାନ୍ତି ସଂରକ୍ଷିତ ହୋଇନଥିଲା ଏବଂ ପରୀକ୍ଷା ପାଇଁ ରସାୟନ ପରୀକ୍ଷକଙ୍କୁ ପଠାଯାଇନଥିଲା । ଶେଷରେ ଅପରାହ୍ନ ପ୍ରାୟ 5ଟା ବେଳେ ସେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ ।

ଡକ୍ଟର ପାଟୋଦିଆ (P.W. 7) ମେ 31,1961 ରେ ଶବ ବ୍ୟବଚ୍ଛେଦ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଲିଖିତ ବିବରଣୀ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ରାସାୟନିକ ବିଶ୍ଳେଷଣର ଫଳାଫଳ ପାଇବା ପରେ ହିଁ ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପାରିବ । ସେ ରାସାୟନିକ ଦ୍ରବ୍ୟ ପରୀକ୍ଷକଙ୍କୁ ପାକସ୍ଥଳୀ ସହିତ ଏହାର ଉପାଦାନ ଏବଂ ଯକୃତ, ପ୍ଲୀହା ଏବଂ କିଡନୀର ଖଣ୍ଡ ସହିତ ପଠାଇଥିଲେ । ରାସାୟନିକ ପରୀକ୍ଷକ ରିପୋର୍ଟ କରିଥିଲେ ଯେ ଏହି ସବୁଥିରେ କୌଣସି ବିଷ ମିଳିପରିଲାନାହିଁ । ଏହା ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ସୁଯୋଗକୁ ଧରିରଖିଛନ୍ତି ଏବଂ *ଧତୁରା* ବିଷାକ୍ତିକରଣ ଯୋଗୁଁ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିବା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇନାହିଁ ବୋଲି ସେ ଦୃଢ଼ୋକ୍ତି ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ନିମ୍ନସ୍ଥ ଉଭୟ ଅଦାଲତ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ରାୟ ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଦାବି କରିଛନ୍ତି ଯେ, ଯେଉଁ ଔଷଧ ଦିଆଯାଇଥିଲା ତାହା କୌଣସି ପ୍ରାଣଘାତ ଔଷଧ ନଥିଲା ଏବଂ ସେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ପତ୍ରରେ ଥିବା

ବିଷର ମାତ୍ରା ସମ୍ପର୍କରେ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଉକ୍ତି ଉପରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠାଇଛନ୍ତି । ସେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତର ସମକାଳୀନ ଅନୁସନ୍ଧାନକୁ ମଧ୍ୟ ଆପତ୍ତି କରିଛନ୍ତି ଯେ ମୃତବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଏକ *ଧତୁରା/ ପତ୍ର* ଏବଂ 24 ବୁନ୍ଦା ମୂଳ ଅର୍କ ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ୍ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି ଯେ ମିଳିଥିବା ତଥ୍ୟ ଉପରେ I.P.C.ର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଏହା ଏକ ହତ୍ୟା ମାମଲା ନୁହେଁ, କିନ୍ତୁ I.P.C.ର ଧାରା 304A ଅନୁଯାୟୀ ଏକ ଅପରାଧ ଅଟେ ।

ଆମେ ପ୍ରମାଣକୁ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଛୁ, କିନ୍ତୁ ଆମେ ଏହା କହିପାରିବାନାହିଁ ଯେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତଗୁଡ଼ିକର ସମକାଳୀନ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଯେ 24 ବୁନ୍ଦା ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ୍ ଏବଂ ଧତୁରାର ଏକ ପତ୍ର ଦିଆଯାଇଥିଲା, ତାହା ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ ଭୁଲ୍ ଅଟେ । ସେମାନେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମାମୁଁ ଚିସାଜିଙ୍କ ପ୍ରମାଣ, P14, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ରୋଗୀମାନଙ୍କର ଏକ ରେଜିଷ୍ଟର, P10, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଲେଖାଯାଇଥିବା ପ୍ରେସକ୍ରିପସନ୍, P.W. 14, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ହାତଲେଖା ଚିହ୍ନିଥିବା ଶ୍ୟାମ ସ୍ୱରୂପ ମିଶ୍ରଙ୍କ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଛନ୍ତି । ଆମେ ଭାବୁଛୁ ଯେ ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବାରେ ସେମାନେ ଠିକ୍ ଥିଲେ ।

ଆମର ଏହା ମଧ୍ୟ ମତ ଯେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତ ଠିକ୍ ଭାବରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେଇଥିଲେ ଯେ ବିଷାକ୍ତିକରଣ ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଛି । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ କେଉଁ ବିଷ ତାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର କାରଣ ତାହା ଡକ୍ଟର ପାଟୋଦିଆ କହିପାରିଲେ ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ ସେ କହିପାରିଲେ ଯେ ମୃତ୍ୟୁ ଏକ ଉତ୍ତେଜକ ଜିନିଷ କାରଣରୁ ହୋଇଥିଲା, ଏବଂ ଏହା *ଧତୁରା/* କିମ୍ବା ବେଲାଡୋନା କିମ୍ବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଷ କାରଣରୁ ହୋଇପାରେ । ଚିସାଜୀ, P.W. 3, କହିବା ଅନୁଯାୟୀ ମୃତକ ଜଣେ ସୁସ୍ଥ ମହିଳା ଥିଲେ ଏବଂ ଚିକିତ୍ସାକେନ୍ଦ୍ରକୁ ପହଞ୍ଚିବା ପୂର୍ବରୁ ସେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଔଷଧ ଖାଇନଥିଲେ । ସେ ସକାଳ 9ଟାରୁ ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚିକିତ୍ସାକେନ୍ଦ୍ରରେ ଥିଲେ । ପ୍ରତିଷେଧକ ଔଷଧ ବ୍ୟତୀତ ସେ ଏକମାତ୍ର ଔଷଧ ନେଇଥିଲେ, ଅର୍ଥାତ୍, 24 ବୁନ୍ଦା ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ୍ ଏବଂ ଏକ ଧତୁରା ପତ୍ର ଯାହା ତାଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଏସବୁ ଜିନିଷ ଖାଇବା ପରେ ସେ ଅସ୍ଥିର ଏବଂ ଅସୁସ୍ଥ ଅନୁଭବ କରିବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ । ଏହି ତଥ୍ୟ ଉପରେ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତଙ୍କ ଉପସଂହାର ଯେ ମୃତ୍ୟୁ ଧତୁରା ବିଷର ପରିଣାମ ଯୋଗୁଁ ଥିଲା ତାହା ଭ୍ରମାତ୍ମକ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯାଇଥିବା ଅପରାଧର ପ୍ରକୃତିକୁ ନେଇ ଏକମାତ୍ର ପ୍ରଶ୍ନ ହିଁ ରହିଛି । ସେ I.P.C.ର ଧାରା 302 କିମ୍ବା ଧାରା 304A ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ଉଚିତ କି? ଆମ ମତରେ, ଆବେଦନକାରୀ ଧାରା 304A ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବା ପାଇଁ ଦାୟୀ, I.P.C.ର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ନୁହେଁ ।

ଡକ୍ଟର ଚୌଧୁରୀ, P.W. 17, ଜଣେ ପଞ୍ଜୀକୃତ ଡାକ୍ତରୀ ଚିକିତ୍ସକ, ତାଙ୍କ ସାକ୍ଷ୍ୟ ସମୟରେ କହିଛନ୍ତି :

> "ଜଣେ ଚିକିତ୍ସା ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ରର ଲେଖକ ଡ.ମୋଦିଙ୍କ ମତରେ 20ରୁ 20½ ଟି ଧତୁରା ଦାନା ଖାଇବା ଦ୍ୱାରା ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥାଏ ଏବଂ ଡ. ଟେଲରଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ପ୍ରାୟ 16ଟି ଦାନା ଏକ ମାରାତ୍ମକ ମାତ୍ରା ଅଟେ । ତେଣୁ ମୁଁ କହିପାରିବି ଯେ, ଯଦି କୌଣସି ରୋଗୀକୁ 6 ଇଞ୍ଚ ଲମ୍ବ ଓ 4 ଇଞ୍ଚ ଚଉଡା ଧତୁରାର ଏକ ତାଜା ପତ୍ର ସହିତ ହୋମିଓପାଥିକ ପ୍ରସ୍ତୁତିର 24 ବୁନ୍ଦା ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ମୂଳ ଅର୍କ ଦିଆଯାଏ, ତେବେ ଉଭୟର ମିଳିତ ପ୍ରଭାବ ପ୍ରାଣଘାତୀ ହୋଇପାରେ ଏବଂ ଯଦି ଏହା ଧ୍ୟାନରେ ରଖାଯାଏ ଯେ ରୋଗୀ ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ପ୍ରତି ଆଲର୍ଜି ଏବଂ ନିଜସ୍ୱ ସ୍ୱଭାବ ଯୋଗୁଁ ଅଟେ, ତେବେ ଏପରି ଏକ ମାତ୍ରା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ପ୍ରାଣଘାତୀ ହୋଇପାରେ ।"

ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ବିଜ୍ଞ ଦୌରା ବିଚାରପତି ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରନ୍ତି ଯେ ମୃତ୍ୟୁର ମାତ୍ରା କେତେ ହେବ । କିନ୍ତୁ ଆମେ *ମୋଦିଙ୍କ ଚିକିତ୍ସା ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ର ଏବଂ ବିଷାକ୍ତ ବିଜ୍ଞାନ* (14ତମ ସଂସ୍କରଣ) ଏବଂ *ଟେଲରଙ୍କ 'ଚିକିତ୍ସା ନ୍ୟାୟଶାସ୍ତ୍ରର ଅଭ୍ୟାସ ଏବଂ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ* (11ତମ ସଂସ୍କରଣ) ପୁସ୍ତକ ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିଥିଲୁ କିନ୍ତୁ ଡକ୍ଟର ଚୌଧୁରୀ କ'ଣ ଅନୁମାନ କରିଥିଲେ ତାହା ସେମାନେ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ କହିନାହାଁନ୍ତି । ମୋଦି ପୃଷ୍ଠା 713 ଏହିପରି ଲେଖିଛନ୍ତି :

> "ମାରାତ୍ମକ ମାତ୍ରା-ଅନିଶ୍ଚିତ । ଚାରିଟି ଧତୁରା ଫଳକୁ ଗୁଣ୍ଡ କରି ଅଟା ସହିତ ମିଶାଇ ଛଅ ଜଣଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିଲା, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଚାରିଜଣ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କରିଥିଲେ । ଗୋଟିଏ ପରିପକ୍ୱ ଫଳର ହାରାହାରି ଓଜନ ପ୍ରାୟ 2 ଡ୍ରାକମ୍ ଏବଂ ଏଥିରେ ପ୍ରାୟ 1 ½ ଡ୍ରାକମ୍ ଓଜନର ମଞ୍ଜି ରହିଥାଏ । ଏକ ଶହ ଶୁଖିଲା ଧତୁରା ମଞ୍ଜି ଓଜନ 20 ରୁ 20 ½ ଶସ୍ୟ ସହ

ସମାନ । ଧତୁରା ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମର ଫଳର 125ଟି ମଞ୍ଜି ଜଣେ ମହିଳାଙ୍କ ପାଇଁ ମାରାତ୍ମକ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଛି ।”

ଟେଲରଙ୍କ ମତରେ (ପୃଷ୍ଠା 551, ଖଣ୍ଡ. II):

"ବିଷାକ୍ତତା ଏବଂ ମାରାତ୍ମକ ମାତ୍ରା । ଏହାର ସକ୍ରିୟ ମୂଳତତ୍ତ୍ୱ ହେଉଛି ହାୟୋସିନ, ଆଟ୍ରୋପିନ ଏବଂ ହାୟୋସିୟାମିନର ଏକ ମିଶ୍ରଣ ଯାହାକି ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଷାକ୍ତ ଅଟେ ଏବଂ ଯେହେତୁ ଏହି ଉଦ୍ଭିଦରେ ପାଖାପାଖି ½ ରୁ 1 ପ୍ରତିଶତ କ୍ଷାର ଥାଏ, ତେଣୁ ଏହାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିପଜ୍ଜନକ ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ । ଏହି ମଞ୍ଜିଗୁଡ଼ିକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିଷାକ୍ତ, କାରଣ ଏଥିରେ ଉଦ୍ଭିଦର ଅନ୍ୟ ଅଂଶ ତୁଳନାରେ ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ କ୍ଷାର ଥାଏ । ଯଦିଓ ସମସ୍ତ ମଞ୍ଜି ବାହାର କରିଦିଆଯାଏ, ତଥାପି ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିପାରେ ।

ଜଣେ ଦୁଇ ବର୍ଷର ଶିଶୁ 16ଟି ଦାନା ଓଜନର ପ୍ରାୟ 100ଟି ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ମଞ୍ଜି ଗିଳିଦେଲା । ସାଧାରଣ ଲକ୍ଷଣଗୁଡିକ ଏକ ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଏବଂ ପିଲାଟି 24 ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁବରଣ କଲା, ଯଦିଓ କୋଡ଼ିଏଟି ମଞ୍ଜି ବାନ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଏବଂ ଅଶିଟି ମଞ୍ଜି ବିଶୋଧନ ଦ୍ୱାରା ବାହାରିଥିଲା । ଜୀବନ ନଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଆଲକଲଏଡ ମଞ୍ଜିରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅବଶୋଷିତ ହୋଇ ରକ୍ତରେ ପ୍ରବେଶ କରିଥିଲା ।

ଓସ୍ନାବ୍ରକରେ ବିଚାରର ବିଷୟ ପାଲଟିଥିବା ଏକ ମାମଲାରେ, ଜଣେ ମହିଳା ତାଙ୍କ ମା'ଙ୍କୁ କଣ୍ଟା ସେଓର କ୍ଷତବିକ୍ଷତ *ମଞ୍ଜିର* ଏକ ମିଶ୍ରଣ ଦେଇଥିଲେ, ଯାହାର ସଂଖ୍ୟା 125 ବୋଲି ଅନୁମାନ କରାଯାଉଥିଲା । ଖୁବ୍ ଶୀଘ୍ର ସେ ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇପଡ଼ିଥିଲେ, ନିଜ ବାହୁକୁ ଆଖପାଖରେ ବୁଲାଇଥିଲେ ଏବଂ ଅସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବେ କଥାବାର୍ତ୍ତା କରୁଥିଲେ; ତାଙ୍କର 7 ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟିଥିଲା ।"

ଡ. ପାତୋଡିଆ (P.W. 7) ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ କହିପାରିଲେ ନାହିଁ ଯେ, ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ଅର୍କର କେଉଁ ମାତ୍ରା ଜୀବନ ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ମରଣାତ୍ମକ ଅଟେ । କିନ୍ତୁ ସେ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ମତ ଦେଇଛନ୍ତି ଯେ, ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ଅର୍କର ଅଧା ଆଉନ୍ସ, ଯାହା ସାଧାରଣ ଔଷଧୀୟ ମାତ୍ରାଠାରୁ (ଯାହା ସେ 10 ରୁ 30 ବୁନ୍ଦା କହିଛନ୍ତି) ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ, ମୃତ୍ୟୁ ଘଟାଇବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ।

ଏହି ସାମଗ୍ରୀ ଉପରେ ଆମେ କହିପାରିବୁ ନାହିଁ ଯେ ଏହା ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ଯାହା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ତାହା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଏକ ମାରାତ୍ମକ ମାତ୍ରା ଥିଲା I ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଏହି ପତ୍ରର ଓଜନ 40 ଗ୍ରେନ୍ ହୋଇଥିବା ବେଳେ ବିଷାକ୍ତ ପଦାର୍ଥର ମାତ୍ରା 15 ଗ୍ରେନ୍ ହେବ ବୋଲି ବିଜ୍ଞ ଦୌରା ବିଚାରପତିଙ୍କ ମତ କୌଣସି ସୁନିଶ୍ଚିତ ଆଧାର ଉପରେ ଆଧାରିତ ନୁହେଁ I ଟିସାଜୀ ଉକ୍ତ ପତ୍ରଟିକୁ ଏକ ବଡ଼ ପତ୍ର ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ଏହା ସବୁଜ ଏବଂ ସତେଜ ଥିଲା I ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ବୈଦ୍ୟ, P.W. 13, ଏହି ବୃହତ୍ତମ ପତ୍ରର ଆକାରକୁ 7 ଇଞ୍ଚ ଲମ୍ବ ଓ 3 ½ ଇଞ୍ଚ ଚଉଡ଼ା ସହିତ ସାର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଜମିରେ ବଢିଥିବା ଦର୍ଶାଇଥିଲେ I ଡ.ଚୌଧୁରୀ P.W. 17 କହିଛନ୍ତି ଯେ," ଅନୁମାନ ଆଧାରରେ ଯଦି ଧତୁରାର ଏକ ତାଜା ପତ୍ର 6 ଇଞ୍ଚ ଲମ୍ବ ଏବଂ 4 ଇଞ୍ଚ ଚଉଡା ଏବଂ 40 ଦାନା ଓଜନର ହୋଇଥାଏ, ତେବେ ଏଥିରେ 27 ଗ୍ରେନର ଆର୍ଦ୍ରତା ଏବଂ 13 ଦାନା କଠିନ ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ, ଅର୍ଥାତ୍ ବିଷ ରହିଥାଏ I" ଆମେ ଭାବୁଛୁ ଯେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ପତ୍ରରେ ଥିବା କଠିନ ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମର ପରିମାଣ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବା ପାଇଁ ଏହି କଳ୍ପିତ ପ୍ରମାଣ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରାଯିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ I ଏଥିରୁ ଜଣାପଡୁଛି ଯେ ପତ୍ରରେ ଥିବା ବିଷାକ୍ତ ପଦାର୍ଥ ସନ୍ତୋଷଜନକ ଭାବେ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇନାହିଁ ଏବଂ ଯଦି ଏହା ସତ୍ୟ, ତେବେ ଅଭିଯୋଜନ ପ୍ରମାଣ କରିପାରିନାହିଁ ଯେ ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ମାତ୍ରା ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ମାରାତ୍ମକ ଥିଲା I ଆହୁରି ମଧ୍ୟ, ଡ. ଚୌଧୁରୀ କହିଥିଲେ ଯେ, ସେ ଏହା ଜାଣିନଥିଲେ ଯେ, କୌଣସି ହୋମିଓପାଥିକ ଚିକିତ୍ସା ପଦ୍ଧତିରେ ଗିନି-କୃମିର ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ଷ୍ଟ୍ରେମୋନିଆମ ମୂଳ ଅର୍କ କିମ୍ବା ଷ୍ଟ୍ରେମୋନିଆମ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରୂପରେ କିମ୍ବା ଧତୁରାର ସବୁଜ ପତ୍ର ଦିଆଯାଏନାହିଁ I ଡ. ଆର. କେ. ସିଂ, P.W. 16,ଙ୍କ ଅନୁଯାୟୀ ବାହ୍ୟ ଜିନିଷକୁ ବାହାର କରିବା ପାଇଁ ମୂଳ ଅର୍କ ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ଦିଆଯାଇପାରେ, ଯଦିଓ *ହୋମିଓପାଥି ଚିକିତ୍ସା ସାମଗ୍ରୀ* ବିଷୟରେ ଏହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇନାହିଁ ଯେ ଏହାକୁ ଗିନି-କୃମି ଚିକିତ୍ସା ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇପାରିବ I କିନ୍ତୁ ମନେ ରଖିବାକୁ ହେବ ଯେ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଚିକିତ୍ସା ଲକ୍ଷଣ ଆଧାରରେ ହୋଇଥାଏ I

ଏହିସବୁ ତଥ୍ୟକୁ ଭିତ୍ତି କରି, I.P.C.ର ଧାରା 299 ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ ବୋଲି ଆମକୁ ପ୍ରତୀୟମାନ ହୁଏ I ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ, ଆବେଦନକାରୀ ଜାଣିଶୁଣି ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ବୁନ୍ଦା ଏବଂ ଧତୁରା ପତ୍ର ପ୍ରୟୋଗ କରିଥିଲେ ଯେ ସେ ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ମୃତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁର

କାରଣ ହୋଇପାରନ୍ତି । ତଦ୍ଦନୁସାରେ, ଆମେ ବିଚାର କରୁଛୁ ଯେ, ନିମ୍ନଲିଖିତ ଅଭିଯୋଗରୁ ଧାରା 302 ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଦୋଷମୁକ୍ତ କରାଯିବା ଉଚିତ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ ଧାରା 304A ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଦାବି କରିଛନ୍ତି ଯେ ଧାରା 304A ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇନାହିଁ ଯେ ଏହା ଏକ ଅସାବଧାନ ଏବଂ ଅବହେଳା କାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ଆମେ ଏହି ଯୁକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅସମର୍ଥ । ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ୍ ଏବଂ ଧତୁରା ପତ୍ର ବିଷାକ୍ତ ଅଟେ । ଆବେଦନକାରୀ ଜଣେ ହୋମିଓପାଥ ଭାବେ ପଞ୍ଜୀକୃତ ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ହୋମିଓପାଥୀରେ କଦାପି ଧତୁରା ପତ୍ର ଦେବେନାହିଁ । ସେ ନିଜେ ଏତେ କଥା ସ୍ୱୀକାର କରିଛନ୍ତି । ନଥିରେ ଥିବା ପ୍ରମାଣ ଅନୁଯାୟୀ, ଆୟୁର୍ବେଦ ପଦ୍ଧତି ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଚିକିତ୍ସା ପଦ୍ଧତିରେ ଗିନି କୃମି ପାଇଁ ଧତୁରା ପତ୍ର ଦିଆଯାଏନାହିଁ । ଏପରି ଲାଗୁଛି ଯେ ଆବେଦନକାରୀ 24 ବୁନ୍ଦା ଷ୍ଟ୍ରାମୋନିୟମ ଏବଂ ଗୋଟିଏ *ଧତୁରା ପତ୍ର* ଦେବା ଦ୍ୱାରା କ'ଣ ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବ ସେ ବିଷୟରେ ଭଲଭାବେ ଅଧ୍ୟୟନ ନକରି ଔଷଧଟି ଲେଖିଥିଲେ । ସମ୍ଭାବ୍ୟ ପ୍ରଭାବ ଅଧ୍ୟୟନ ନକରି ବିଷାକ୍ତ ଔଷଧ ଲେଖିବା ଅସାବଧାନ ଏବଂ ଅବହେଳା କାର୍ଯ୍ୟ ଅଟେ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ *ଜନ୍ ଓନି ଆକେରେଲ୍ ବନାମ ରାଜାଙ୍କ*[1)] ମାମଲା ପ୍ରତି ଆମର ଧ୍ୟାନ ଆକର୍ଷଣ କରିଛନ୍ତି, ଯାହା ପଶ୍ଚିମ ଆଫ୍ରିକାରୁ ଏକ ଆବେଦନରେ ପ୍ରିଭି କାଉନସିଲ୍ ର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବେ ଭିନ୍ନ ଅଟେ । ଏହି ମାମଲାରେ ଡାକ୍ତର ଜଣେ ଯୋଗ୍ୟ ଡାକ୍ତରୀ ଚିକିତ୍ସକ ଥିଲେ ଏବଂ ସେ ସୋବିଟା ନାମକ ଏକ ଇଞ୍ଜେକ୍ସନ୍ ଦେଇଥିଲେ, ଯେଉଁଥିରେ ସୋଡିୟମ ବିସମଥ ଟାର୍ଟ୍ରେଟ ରହିଛି । ଡାକ୍ତର ଉପଯୁକ୍ତ ମାତ୍ରାଠାରୁ ଅଧିକ ମାତ୍ରା ଦେଇଥିବାର ଅଭିଯୋଗ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଘଟଣାର ସତ୍ୟତା ଉପରେ ବିଚାର କରି, ସେମାନଙ୍କ ମହାମହିମମାନେ ଏହି ଉପସଂହାରରେ ଉପନୀତ ହେଲେ ଯେ ଅପରାଧିକ ଅବହେଳା ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇନାହିଁ । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ, ଯେପରି ସେମାନଙ୍କର ମହାମହିମମାନେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି, ଜଣେ ବୃତ୍ତିଗତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ବୃତ୍ତିରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବାବେଳେ ଅପରାଧିକ ଅବହେଳା ଅଭିଯୋଗ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ଯତ୍ନବାନ ହେବା ଉଚିତ୍, କିନ୍ତୁ ଏହି ଯତ୍ନ ନେବା ସତ୍ତ୍ୱେ ମଧ୍ୟ ଆମେ ସନ୍ଦେହ କରୁନାହୁଁ ଯେ ଆବେଦନକାରୀ ଏକ ଅସାବଧାନ ଏବଂ

[1] A.I.R. 1943 P.C. 72.

ଅବହେଳା କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ଦୋଷୀ ଥିଲେ I ତଦ୍ଦନୁସାରେ, ଆମେ ତାଙ୍କୁ I.P.C.ର ଧାରା 304A ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ବୋଲି ମାନୁଛୁ I

ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ I.P.C.ର ଧାରା 302 ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହେବାକୁ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ସେ ଧାରା 304A ଅନୁଯାୟୀ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ 2 ବର୍ଷ କଠୋର କାରାଦଣ୍ଡରେ ଦଣ୍ଡିତ କରାଯାଇଛି I

ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦଣ୍ଡ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଗଲା ।

ଅସ୍ୱୀକରଣ

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମା ରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର :

ସୁମିତ୍ରା ସାହୁ, ଅନୁବାଦିକା,

ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।